

Stichting FBE Gelderland
Van Twickelostraat 13
7411SC Deventer

Provincie Gelderland
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

Datum: 24 januari 2019
Ons kenmerk: 1901218^{5, 1.2e}
Uw kenmerk:
Betreft: Aanvraag gebruik kraaienvangkooi in weidevogelgebieden

Geachte heer, mevrouw,

Weidevogels¹ horen thuis in het Nederlandse landschap, de aantallen van vele soorten nemen echter af. Daar liggen meerdere oorzaken aan ten grondslag, zoals o.a. de intensieve landbouw, minder variatie in gewassen, verlaagd waterpeil, een te vroege eerste maaidatum en predatie. Nederland heeft verantwoordelijkheid² voor deze vogels, zo broedt ca. 80% van de West-Europese grutto's in Nederland³. Op verschillende niveaus wordt gewerkt aan de bevordering van de instandhouding van weidevogels en het herstel van akker- en weidevogelpopulaties. Instanties en organisaties waaronder Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, provincies, terreinbeheerders en Agrarische natuurverenigingen (ANV) nemen ieder naar hun bevoegdheden en mogelijkheden een scala van beleidsmatige en/of uitvoerende maatregelen om de weidevogels te redden.

In Gelderland hebben Gedeputeerde Staten eind 2017 het Natuurbeheerplan 2018 vastgesteld. Daarin zijn de beleidsdoelen en subsidiemogelijkheden voor ontwikkeling en beheer van nieuwe en bestaande natuurgebieden, landschaps- en waterelementen beschreven. Het actieplan 'Akker- en weidevogels Gelderland' maakt daar onderdeel van uit en beschrijft de maatregelen ter bevordering van de instandhouding en het herstel van akker- en weidevogelpopulaties. Dit is in overleg met o.a. de agrarische collectieven en Landschapsbeheer Gelderland tot stand gekomen.

Het is een goede ontwikkeling dat weidevogelbeheer steeds meer gebeurt op gebiedsschaal in samenwerking tussen boeren, terreinbeheerders, vrijwilligers en wildbeheerders. De sleutel tot succes ligt in die samenwerking en in het gelijktijdig uitvoeren van een keur van mogelijke maatregelen, waaronder bijvoorbeeld het verhogen van de waterstand, het creëren van meer dekking, het uitvoeren van mozaïekbeheer, het vergroten van het leefgebied en het beheren van predatoren.

Het is een complex probleem waarbij vele factoren ertoe doen. Predatie heeft een rol in de afname van broedvogels van het boerenland in Europa. Al een tijdje bestaan er aanwijzingen dat de inspanningen om boerenlandvogels⁴ te stimuleren worden tegengewerkt door een toenemende predatiedruk⁵. Predatie is een groeiend probleem voor de toch al kwetsbare weidevogelpopulaties. Door veranderingen in het landschap en klimaat is het aantal roofdieren, dat eieren en kuikens eet, toegenomen. Predatie hoort bij de natuur, maar in grote delen van het boerenland is de balans tussen predatoren en akker- en weidevogels zoek⁶.

¹ Onder (primaire) weidevogels vallen de kievit, scholekster, grutto, tureluur, wulp, kemphaan, watersnip, zomertaling, kuifeend, veldleeuwerik, graspieper en de gele kwikstaart.

² De staat van instandhouding van de primaire weidevogels is in bijlage I opgenomen.

³ www.rug.nl/news/2015/01/mow-even-later-to-save-the-godwit

⁴ Onder boerenlandvogels vallen de scholekster, kievit, grutto, tureluur, kemphaan, wulp en watersnip.

⁵ Eindrapport Boerenlandvogels en predatie: een update van de huidige kennis. Sovon, d.d. 2018.

⁶ www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/weidevogels-redden-zo-doen-we-dat

Hoe belangrijk predatieverliezen op een landelijke schaal zijn voor een populatie valt niet vast te stellen, staat in het rapport van SOVON. Studies laten zien dat de impact van predatie sterk afhangt van de context in een gebied; hoe ziet het landschap er uit, hoe wordt het benut en welke predatoren komen er voor? Om verliezen door predatie te kunnen beperken is maatwerk op gebiedsniveau noodzakelijk.

Dergelijk maatwerk is voorgesteld in het predatiebeheerplan⁷ van de Agrarische collectieven Gelderland. Dit plan is het resultaat van een literatuurstudie en gesprekken die per ANV zijn gevoerd. Per weidevogelgebied is op een rijtje gezet wat de situatie is met betrekking tot predatie(druk) en welke maatregelen mogelijk zijn en op welke locaties. In de vigerende Omgevingsvisie van de provincie zijn de weidevogelgebieden aangewezen en zijn in het Natuurbeheerplan 2018 als leefgebied open grasland begrensd. Qua predatorenbeheer noemt het rapport de vos, de verwilderde kat en de zwarte kraai. De verwilderde kat is in Gelderland geen soort die beheerd wordt, voor de vos is ontheffing verleend voor nachtelijk afschot in weidevogelgebieden en staat net als de zwarte kraai op de landelijke vrijstellingslijst.

Diverse studies hebben laten zien dat predatorbeheer geen effect heeft voor de boerenlandvogels als dat beheer zich beperkt tot één predator. Het beste resultaat wordt bereikt als meerdere predatoren tegelijk worden aangepakt, zie het SOVON-rapport. Naast het beheren van vossen in de aangewezen weidevogelgebieden inclusief de bufferzone er om heen, wil de Faunabeheereenheid (FBE) meer aandacht voor het predatorbeheer zwarte kraai.

Uit onderzoek, zoals benoemd in het predatiebeheerplan blijkt dat zwarte kraaien een rol spelen in de predatie op met name weidevogeleieren. Deze rol lijkt wel lokaal heel verschillend. Vrijwilligers hebben hiervan een goed beeld van de situatie, doordat ze vaak in het veld aanwezig zijn. Uit de gegevens van het Landschapsbeheer Gelderland blijkt dat vogels (waaronder de zwarte kraai) de grootste aantoonbare predatoren te zijn.

Van diersoorten die op de landelijke vrijstellingslijst staan heeft de Minister bepaald dat de staat van instandhouding gunstig is en dat ze in heel Nederland schade veroorzaken. Bejaging van zwarte kraaien met het geweer kan in weidevogelgebieden met name gedurende het broedseizoen en tijdens de kuikenfase verstorend werken. Kraaienvangkooien zijn uitstekend geschikt voor de bestrijding van zwarte kraaien, werken beduidend minder verstorend en zijn daardoor een goede aanvulling.

Omdat de zwarte kraai een geduchte predator is, kan volgens het SOVON-rapport de vermindering van aantallen kraaien ook een positieve effect hebben op het aantal uitgevlogen kuikens. De mate waarin verschilt per gebied en is moeilijk te onderzoeken. Het onderzoeken van effecten van een kraaienvangkooi op het nest- en broedsucces is onderzoekstechnisch vrijwel onmogelijk omdat dan in ieder gebied het precieze aandeel per predator moet worden bepaald. Dit is eveneens in het SOVON-rapport geconstateerd.

Bovenstaande in acht nemend en na een zorgvuldige overweging wil de FBE in 3 aangewezen weidevogelgebieden, daar waar de verliezen voor minimaal 20% van de predatoren wordt veroorzaakt door vogels, een pilot uitvoeren. Dit zijn het Beltrumse veld, Randmeerkust en Arkemheen. In het predatiebeheerplan worden per weidevogelgebied de kansrijke preventieve maatregelen genoemd.

In het Beltrumse veld zijn door de VALA⁸ afgelopen jaar een pakket aan maatregelen genomen om de stand van de weidevogels zoveel mogelijk te bevorderen, zoals het per drone lokaliseren van de nesten, het aanleggen van kuikenvelden, verlaat maaien, afschot zwarte kraaien bij boerderijen, inzaaien van kruidenrijk grasland en het verwijderen van houtopstanden in een aangrenzend natuurgebied.

In de gebieden Randmeerkust en Arkemheen heeft Collectief Veluwe in 2016-2018 de volgende maatregelen genomen om het leefgebied van weidevogels te verbeteren:

⁷ Plan 'Optimaliseren broedresultaten weidevogelgebieden Gelderland, Agrarische collectieven Gelderland

⁸ Vereniging Agrarisch Landschap Achterhoek

- verhogen aandeel en kwaliteit kruidenrijk grasland;
- meer variatie in maaidata en rustperioden;
- meer extensieve beweiding;
- beter maaibeheer (lagere snelheid en niet in het donker);
- meer randenbeheer en kuikenstroken;
- aanleg van plas-dras percelen.

In beide gebieden heeft Collectief Veluwe in het kader van het predatiebeheerplan de volgende aanvullende maatregelen genomen:

- uitrasteren van delen van gebieden;
- beperken van nestbezoek;
- beperken van plaatsen markeringsstokken;
- verwijderen potentiële nestbomen;
- opruimen takkenbossen, houtstapels en dergelijke;
- maaien van rietzones en ruigtes;
- aantalsregulatie van vos en kraai.

Mocht uit de monitoring blijken dat in een aangewezen weidevogelgebied de predatiedruk minimaal 20% is, dan kan onder die voorwaarde het gebied aan de ontheffing worden toegevoegd.

De vangkooi is een aangewezen middel om vogels op ontheffing te vangen. Aan de vangkooi worden door de wet geen specifieke eisen gesteld zolang er geen gebruik wordt gemaakt van levende lokvogels. Levende geringde lokkraaien zijn in Nederland niet voorhanden, vandaar dat alleen kunstvogels of opgezette vogels mogen worden ingezet. De provincie kan extra eisen aan de vangkooi stellen, zoals een maaswijdte van minimaal 50 mm. Het type vangkooi wil de FBE overlaten aan de WBE/grondgebruiker/uitvoerder. Er zijn meerdere typen zoals de drievakvangkooi, M-model, trechterkooi en de laddervangkooi beschikbaar, die allen goed werken. De uitvoerder is voldoende kundig om te bepalen welk type het beste inzetbaar is.

De vangkooi kan jaarlijks worden ingezet van 1 maart tot 1 juli. Dat behelst de periode waarin de weidevogels broeden en de jonge weidevogels opgroeien en vliegvlug worden en waarin de populatie van met name jonge kraaien, die nog geen territorium hebben gecreëerd, kan worden gereduceerd. De vangkooi kan 7 dagen in de week, overdag en van zonsondergang tot zonsopgang worden gebruikt. De motie schadebestrijding op zondag (art. 37 RvO) sluit het gebruik van het geweer en jachtvogel op zon- en feestdagen weliswaar uit, het gebruik van de vangkooi valt daar niet onder. De vangkooi dient voorzien te zijn van lokvoer (van niet dierlijke eiwitten), water, lucht, beschutting en bewegingsruimte. De uitvoerder dient de vangkooi dagelijks te controleren en andere dier- en vogelsoorten vrij te laten. De FBE adviseert het gebruik van een cameraval.

Door de inzet van vangkooien kan gericht, specifiek en beter afgestemd worden op de lokale situatie. De jachthouder en de coördinator ANV bepalen samen de locatie van de vangkooi(en). Daardoor zal de ontheffing effectief zijn ter bescherming van de lokale vogelweidestand.

De FBE wil alle mogelijke wettelijke middelen inzetten om een bijdrage te kunnen leveren aan de verbetering van de instandhouding van de weidevogels. Op 6 maart 2017 heeft u op grond van de nieuwe Wet natuurbescherming (Wnb) het Faunabeheerplan Jacht en uitvoering vrijstelling 2017-2023 (Fbplan) goedgekeurd. Dit Fbplan heeft o.a. betrekking op de landelijk vrijgestelde diersoort zwarte kraai (*Corvus corone*), zie art. 3.1 Besluit natuurbescherming (Bnb), aanhef en onder c. en f. en zie art. 3.15 Wnb, eerste lid. Voor de inzet van de kraaienvangkooi is een aanvullende onderbouwing en een ontheffingsaanvraag noodzakelijk.

Bij deze vraagt de FBE op basis van bovengenoemd Fbplan, (art. 3.2 Regeling natuurbescherming: Rnb), ter bescherming van fauna (art. 3.17 Wnb, eerste lid onder a. 3°) ontheffing (art. 3.3 Wnb, eerste lid) aan van het verbod op vangen en doden van zwarte kraaien (art. 3.1 Wnb) middels de vangkooi (art. 3.9 Bnb eerste lid e.), de genoemde dodingsmiddelen waaronder het hagelgeweer (art. 3.9 Bnb) en van lokvoer (art. 3.9 Bnb tweede lid g.). De vangkooi kan ook op zon- en feestdagen, overdag en

van zonsondergang tot zonsopgang worden ingezet. Dit alles met inachtneming van de zorgplicht (art. 1.11 Wnb).

De zwarte kraai is geen Natura-2000 doelsoort en aangezien de vangkooi geen nadelig effect heeft op de Natura 2000-gebieden, bestaat er geen vergunningplicht voor dit onderdeel van de Wnb.

De FBE stelt de volgende voorschriften aan de inzet van de vangkooi als volgt voor:

- Het vangen en doden van zwarte kraaien;
- Van 1 maart tot 1 juli, 24 uur per dag;
- Gebruik vangkooi: 7 dagen per week in heel Gelderland tot 1-1-2023;
- Gebruik luchtdruk/hagelgeweer van zonsopgang tot zonsondergang, niet op zon- en feestdagen;
- Alleen in de Omgevingsvisie en/of Natuurbeheerplan aangewezen weidevogelgebieden met een bufferzone van 5 km i.v.m. de actieradius van niet territoriale kraaien, waarvan middels monitoring is aangetoond dat de zwarte kraai een minimale aandeel heeft van 20% in de predatiedruk;
- Met gebruik van 1 vangkooi per 500 ha weidevogelgebied incl. de bufferzone⁹.

Machtigingen van deze ontheffing zullen via de desbetreffende WBE's worden verleend aan de jachthouders wiens jachtveld geheel of gedeeltelijk in een weidevogelgebied incl. bufferzone ligt. De FBE bepaalt hoeveel vangkooien per WBE ingezet kunnen worden, de WBE zet ze vervolgens uit, in overleg met de weidevogelcoördinator, naar de jachthouder. De jacht(akte)houder is uitvoerder van de gebruik van de vangkooi en mag de zwarte kraaien doden.

Aan de vangkooi en het gebruik ervan stelt de FBE de volgende eisen voor:

- De vangkooi is van gaas gemaakt met een maaswijdte van minimaal 50 mm;
- De vangkooi mag niet geheel of gedeeltelijk bestaan uit flexibele netten;
- Het gebruik van lokvoer is toegestaan m.u.v. dierlijke eiwitten;
- Het gebruik van kunstlokvogels is toegestaan;
- De vangkooi is voorzien van voldoende water, voedsel, lucht, beschutting en bewegingsruimte;
- De vangkooi dient dagelijks door de uitvoerder te worden gecontroleerd;
- De gevangen zwarte kraaien dienen zo snel mogelijk te worden gedood;
- Alle andere gevangen dier- en vogelsoorten dienen onmiddellijk vrij worden gelaten.

Er geldt een meldingsplicht voor het plaatsen en het weer verwijderen van een vangkooi. Op de dag van plaatsing dient de gebruiker de provincie te informeren via post@gelderland.nl o.v.v. het door u toegekende zaaknummer. De volgende gegevens dienen vermeld te worden:

- Naam, adres en telefoonnummer van de uitvoerder;
- Exacte locatie van de vangkooi d.m.v. de coördinaten of een aanduiding op een luchtfoto;
- Het machtigingsnummer en de naam van de WBE/grondgebruiker.

In afwachting van uw besluit, verblijf ik hoogachtend,
namens de Faunabeheereenheid Gelderland

5.1.2e

5.1.2e

⁹ Zoals vastgesteld in de ontheffing vos met zaaknummer 2015-001794

Bijlage I Staat van instandhouding weidevogels

Tabel 1: Staat van instandhouding weidevogels in Nederland

Weidevogel	Als broedvogel	Als niet-broedvogel
Kievit	Matig ongunstig	Zeer ongunstig
Scholekster	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig
Grutto	Matig ongunstig	Zeer ongunstig
Tureluur	Gunstig	Matig ongunstig
Wulp	Matig ongunstig	Matig ongunstig
Kemphaan	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig
Watersnip	Zeer ongunstig	Gunstig
Zomertaling	Zeer ongunstig	
Kuifeend	Gunstig	Matig ongunstig
Veldleeuwerik	Matig ongunstig	Matig ongunstig
Graspieper	Matig ongunstig	Gunstig
Gele kwikstaart	Matig ongunstig	Matig ongunstig

Bron: www.sovon.nl

Al deze soorten zijn beschermd op grond van de Europese Vogelrichtlijn en de Wet natuurbescherming.